

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

ויחי

גליון יז (שנד)

פרשת ויחי

חודש הגאולה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נצח

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ת ו כ ו ה ע נ ל ג י ם

ש ל ח ו ת

ד תירוץ על שאלת כ"ק אד"ש בפרש"י מד, יט .....
ד עבודות של יום הכיפורים אם הוא רק ביום הצום .....

פ ש ו ט ו ש ל י מ ק ר א

ז מז, כח ויחי יעקב .....
ז מז, כח בפסוק .....
ז מז, לא בפסוק .....
ח מז, לא וישתחו ישראל .....
ח מח, א ויאמר ליוסף .....
ט מח, יא לא פללתי .....
י מח, יט גם הוא יהי' לעם וגו' .....
י מח, כב בחרבני ובקשתי .....
י מט, ו וביצונם עקרו שור .....
יא מט, ט מטרף .....
יב מט, יט גד גוד יגודנו .....
יב מט, כא אילה שלוחה .....
יב מט, כב שור .....
יג מט, כג וימררהו ורבו .....
יד מט, כט נאסף אל עמי .....
טו נ, ב לחנט את אביו .....
טו נ, י גרן האטד .....
טז נ, כב בפסוק .....
טז נ, כג על ברכי יוסף .....
טז תירוץ על שאלה בפרש"י בגליון שעג .....
יז רשימת ביאורי רש"י של כ"ק אד"ש בפ' שמות .....

ש ו נ ו ת

יח הערות בספר אגרות קודש - כ"ק אדמו"ר הזקן .....
יט בענין שבע מצוות בני נח .....
כ מספר הנפש שירדו (באו) למצרים .....
כו הערות ברשימת מאמרי אדמו"ר האמצעי (גליון) .....
כח הערות באגרות קודש דכ"ק אדמו"ר מהרש"ב .....
ל גימטריאות ופרפראות לחכמה על ה' טבת .....

ה י ו ם י ו ם

לא הערות ללוח היום יום .....

ש ל ח ו ת

א. בהתוועדות דשבת פרשת ויגש הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א בפרק מ"ד פ' י"ט ד"ה אדני שאל וגו' מתחילה בעלילה באת עלינו וכו' בתך היינו מבקשים או אחותינו אתה מבקש, וקשה דלכאורה כבר ידע יוסף שאין להם אחיות והם ידעו שלא הי' ליוסף בת, וא"כ איך מפרש רש"י דברים אלו בטענת יהודה, ע"כ דבריו הקדושים.

וצ"ע קצת דהנה העלילות דברים שמדברים כאן הוא כמובן ופשוט מן הפסוק; "אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב או אח". בא רש"י ומפרש "מתחילה בעלילה באת עלינו", והיינו דהעלילת דברים היו "היש לכם אב או אח". והנה בתחילה בפשוטו של מקרא (פרק מב פסוק יב-יג) לא מצינו שיוסף שאל את השבטים ככה, רק שהם אמרו מצד עצמם, ורק לאחר זה (פרק מג פסוק ז') כשחזר ראובן כל הדברים ליעקב, אז אמר שאול שאל האיש לנו וגו' אשר משם משמע דשאל להם תחילה דברים אלו, ואז אמרו יש לנו אב זקן וגו'. והנה עפ"ז יש להקשות, דהנה דברים אלו שאמרו שיש להם אב זקן וכו' אשר משם הי' משמע דלא הי' להם שום אחיות, ה"ז בא רק אחר שאלת, ועלילת יוסף, וא"כ כשעלל יוסף עליהם כבר לא נודע לו שלא הי' להם אחיות. (ואיו לומר דמ"מ לא מצינו בפשוטו של מקרא שהוא שאל להם רק שהם אמרו מתחילה מצד עצמם, דהא בפשוטו של מקרא על אתר לא מצאנו בכלל עלילת יוסף, ורק לאח"ז משמע מפשוטו של מקרא דשאל להם קודם שאמרו וכו').

הת' יצחק י. שחט

- תות"ל 770 -

ב. בשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א (ש"פ בראשית תשמ"ה) שאל במ"ש הרמב"ם בריש הל' עבודת יוהכ"פ: "ביום הצום מקריבין תמיד בשחר וכו' ומקריבין מוסף היום וכו'" דלכאורה מהו הדיוק בלשונו דרק כאן נקט "ביום הצום" ולא הלשון "ביום הכפורים" כמו דנקט בכל שאר המקומות? ע"כ.

הנה זה עתה יצא לאור ספר הזכרון להגרי"ב ז'ולטי, ובמשנת יעבץ שם (חידושי הלכות וביאורים על הרמב"ם) להג"ר בצלאל ז'ולטי ז"ל, עמד על דיוק זה, ומבאר עפ"י מה דאיתא במועד קטן ט, א, דבימי שלמה בשבעת ימי חנוכת המקדש לא עשו ישראל את יום הכפורים, ומבואר בגמ' שם דאכלו ושתו משום דאין שמחה בלא אכילה ושתיה, ולמדו ק"ו מחנוכת המשכן דקרבנות הנשיאים דחו שבת, עי"ש. ויש להסתפק אם מה שנדחה יוהכ"פ הוא רק לעניו אכילה ושתיה. אבל הרבנות היום

הקריבו, או שנדחה יוהכ"פ באותה שנה מכל דין יוהכ"פ, ולא הקריבו גם קרבנות היום, והנה מלישנא דגמ' "לא עשו ישראל את יום הכיפורים" משמע שכל דין יוהכ"פ נדחה, ולא רק לגבי אכילה ושתייה, ונראה בזה דמצוות העינוי ביוהכ"פ הוא תנאי בחלול קדושת יוהכ"פ, ואם בטלה מצוות העינוי בטל כל דין יום הכפורים, (ועי' בספר החינוך מצוה שי"ג, שכתב בטעם מצות הצום, משרשי המצוה וכו' כמ"ש בארוכה בסדר אחרי מות במצות עבודת יוהכ"פ, ולכן נצטוינו להתענות בו וכו', למען תהי' ראויה לקבל כפרה וכו'), ולכן כתב הרמב"ם כאן בריש הל' עבודת יוהכ"פ ביום הצום מקריבין וכו', היינו שאם נדחה מכל ישראל דין יום הצום, אין מקריבין קרבנות היום. עכ"ד.

ויש להעיר בענין זה כמ"ש בס' מצבת משה (לבעהמח"ס נפש חיה על ב"מ ועוד) במו"ק שם, דלכאורה מלשון הגמ' לא עשו ישראל את יוהכ"פ משמע דכלל לא עשו גם עבודת היום ושבתת מלאכה, והרי רק אכילה ושתייה צריך לשמחה ושאר מילי מצו לעשות, ועי' שבועות י"ג ע"א דיוהכ"פ מכפר גם אם לא התענה ועשה מלאכה, ובפ"י ר"ח איתא: "אותו שנה לא צמו ביוהכ"פ", וי"ל דהכי גריס בגמ', ולשון זה אי"ש טפי דעשו יוהכ"פ לעבודת היום ושבתת מלאכה, אלא שלא צמו, עכ"ד, דנראה דסב"ל דעבודת היום דיוהכ"פ אינו קשור עם הצום, ולכן גם בזמן חנוכת בית ראשון שלא צמו עשו עבודת היום, ויש להוסיף גם בלשון המדרש בב"ר: (פ"ה, ג) "ואותן ז' ימים היו ישראל אוכלים ושמים ומדליקים נרות, ובסוף חזרו ונצטערו על הדבר כו' ולא התענינו ביום הכפורים" (ועי' בפ"י מהרז"ו שם שאין שמחה בלא אכוש והדלקת הנרות כו') דלשון זה משמע ג"כ דבכלל שמרו את יוהכ"פ לכל דבר, לבד מאכוש והדלקת הנרות דזהו משום שמחה,

ועי' גם בהקדמה לס' זרע אברהם (להגר"א לוטביר ז"ל) שכתב שם האור שמח, דמשו"ה חינוך שלמה את המקדש ביוהכ"פ, כדי לחנך את הקדשי קדשים בעבודת בין הבדים, ובקדשי קדשים אי אפשר להכנס אלא ביוהכ"פ, והיו מחנכים את הקדשי קדשים בעבודת יוהכ"פ, וקודם יוהכ"פ דאסור להכנס שם א"א לחנך את הקדשי קדשים, עיי"ש בארוכה, דמשמע מזה ג"כ דסב"ל בפשיטות דאף שלא צמו אז מ"מ הקריבו ועשו כל עבודות היום.

ומה שהביא מהחינוך דהצום קשור עם עבודת היום, אפ"ל דזהו בכלל, אבל אינו מוכרח דזהו גם לעיכובא, ועי"ד המבואר בלקו"ש חכ"ב פ' בהר (א) דמצוינו הרבה ענינים בדאורייתא שהם בתכלית השלימות באופן מסויים, אבל מ"מ אין זה לעיכובא עיי"ש בארוכה.

ועל' גם בס' מועדים וזמנים ח"ו סי' ל"ד במה שהעיר על מ"ש בזרע אברהם הנ"ל, ור"ל דבאמת לא עשו עבודת היום . אז, משום דכיון שזכו להשראת השכינה, כמ"ש במלכים א' פ"ח, שמלא כבוד ה' את בית ה', במילא אין צורך לצום, ולכן אין צורך גם לעבודת היום לכפרה, שראו שנתכפרו על"ז ששכינה בתוכם, עי"ש. אבל בט' שלמי שמחה ח"ג סי' ו' הקשה ע"ז, כי אפ"ל אי נלימא שלא היו צריכים לכפרה, מ"מ היו צריכים להקריב קרבנות דיוהכ"פ מדין חובת היום, עי"ש.

עוד יש להעיר בהמבואר במדרש רבה (אחרי פכ"א, ז . ושמור' פל"ח, ח) דאמר הקב"ה למשה לא כשם שאתה סבור כו' אלא בכל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס בסדר הזה עי"ש, וביארו בס' משך חכמה שם וכן בהדרש והעיון (ויקרא מאמר קנ"ח) היעם בזה עפ"י מ"ש הספורנו בסוף אמור במ"ש שם שאהרן יערוך הנרות וז"ל: אעפ"י שהיתה הדלקת הנרות וכן קטורת התמיד כשרה בהכהן הדיוט לדורות, מ"מ נאמר בשניהם אהרן, כי כל ימי המדבר היל' ענין המשכן בכל יום כענינו לדורות ביוהכ"פ, שנאמרו בו כי בענן אראה על הכפורת, וזה כי בכל ימי המדבר נאמר כי ענן ה' על המשכן יומם כו' ולכן היל' מן הראוי שיהי' מעשה הקטורת והדלקת הנרות בו הנעשות בפנים, נעשים ע"י הכהן גדול, כמו שנעשים לדורות ביוהכ"פ, ע"כ הספורנו, וכיון שבהמשכן היל' כל השנה כעין יוהכ"פ לכן היל' אהרן רשאי לכנוס אל הקודש בכל עת שרצה אם עשה כסדר יוהכ"פ, משא"כ הכה"ג הבאים אחריו אחרי שכלו ימי המדבר שאז לא היו עוד שאר הימים בבחי' יוהכ"פ, לא היו יכולים להכנס כסדר הזה בכל השנה רק ביוהכ"פ, עי"ש. (וראה הערות וביאורים י"א ניסן תשמ"ו ס"י).

הרי נראה מזה דשייך הגדר דעבודת פנים של יוהכ"פ גם בלי צום, כפי שהיל' אפ"ל בזמן המשכן. (מיהו לפי דברי המשנת יעבץ נמצא דבכלל לדורות לא חל קדושת יוהכ"פ אם ליכא צום וכנ"ל).

ועל' מאירי מועד קטן שם שכתב: "ולא עוד אלא שבחינוך בנין שלמה הקריבו ביוהכ"פ קרבנות של שמחה בלבד ר"ל שלמים, ואכלום לקיים מצות שמחה", דמשמע מזה כהמשנת יעבץ דלא הקריבו קרבנות היום דיוהכ"פ, ואי נלימא כן מתורץ היטב לשון הרמב"ם "ביום הצום", דרוצה לומר דעבודת יוהכ"פ הוא רק ביום הצום כנ"ל.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ג. ויחי מז, כח "ויחי יעקב - למה פרשה זו סתומה" לכאורה הפל' אינו על תי' "ויחי יעקב" ולמה העתיק תי' אלו.

בדפוס ראשון של רש"י (רל"ה) אין תי' אלו.

(בדפוס זה ליתא גם תי' הראשונות של הפרשיות כמה פעמים, לדוגמא לפ' ויגש מתחיל מת' "ידבר נא" וכן בפ' וישב אינו מעתיק תי' וישב יעקב).

הרב אהרן חיתריק
- תושב השכונה -

ד. בפרשתינו (מ"ז כ"ח) כתוב ויהי ימי יעקב שני חילו וכו'.

למה אמר ויהי ימי יעקב שני חילו. היל' צריך לומר ויהי שני חילי יעקב?*

מנחם מענדל חאנין
- תלמיד במתיבתא -

ה. בפ' ויחי קאפיטל מז פסוק לא עה"פ: "ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה" ישנו קושי המתעורר אצל הבן חמש למקרא, דהא כבר למד הבן חמש למקרא לעיל בפ' ויגש קאפיטל מז פסוק ד', דהקב"ה הבטיח ליעקב (כפרש"י שם) שיעלה אותו לא"י להיות נקבר שם: "...ואנכי אעלך גם עלה גו"י", וא"כ שואל הבן חמש למקרא למה הוצרך יעקב להשביע את יוסף ע"ז שיקברנו בא"י והא כבר הבטיחו הקב"ה על כך? **

ובדוגמא לזה למד הבן חמש למקרא בסוף פרשת וישב (מ, כג) ד"ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו" ופירש"י שם בד"ה וישכחהו דהוא מפני שתלה בו יוסף לזכרו הוזקק להיות אסור שתי שנים וכו' עיי"ש, וא"כ רואים מזה דיוסף נענש

* עדי"ז כתיב באברהם ואלה ימי שני חילי אברהם, (פה), (ז), וכן "ימי שני חילי" (מ"ז, ח), "ימי שני חילי" (מז, ט).

** אולי י"ל בד"א שכן הבטיח לו הקב"ה "אעלך וגו' אבל לא נא' בפירוש מת' ויעקב היל' דואג שיקבר במצרים ולאח"ז יעלוהו לא"י (ע"ד שהיל' ביוסף וכו') ולפ"ן בקש

בגלל שתלה יציאתו בבשר ודם ועד"ז לכאורה ביעקב?

הת' אלימלך דוד רוזנפלד
ישיבה גדולה ליובאוויטש
לונדון

ו. בפירש"י ד"ה וישתחו ישראל (מז, לא): תעלא בעידני'
סגיד ל', עכ"ל.

וצריך להבין:

למה צריך רש"י להביא משל זה דוקא בלשון (ארמי) שאין
הבן חמש למקרא מבין אותו.

ועיין בפרש"י ד"ה אשר אנכי מצוך היום (דברים ו, י):
לא יהיו בעיניך כדיוטגמא . . דיוטגמא מצות המלך הבאה
במכתב.

והרי שרש"י מפרש להבן חמש למקרא כשמביא תיבה בלשון
שאינו מבין.

* * *

ז. בפירש"י ד"ה ויאמר ליוסף (מח, א): אחד מן המגידים
והרי זה מקרא קצר וכו', עכ"ל.

ובפירש"י ד"ה ויגד (מח, ב): המגיד ליעקב ולא פירש
מי והרבה מקראות קצרי לשון.

וצריך להבין:

(א) למה בד"ה הראשון מעתיק רש"י גם תיבת: "ליוסף",
מן הכתוב.

משא"כ בד"ה השני, אין רש"י מעתיק תיבת: "ליעקב",
מן הכתוב*.

(ב) בד"ה הראשון אומר רש"י: "אחד מן המגידים", משא"כ
בד"ה השני אומר רש"י: "המגיד"**.

שיקברוהו מיד בא"י.

* אואפ"ל שרש"י "מבליע" מלת "ליעקב" בתוך פי' ולכן
אין מביאו במיוחד בד"ה.

** אולי י"ל כשיעקב נחלה שלא שלח יעקב שליח מיוחד

ג) בד"ה השני אומר רש"י: "ולא פירש מי", משא"כ בד"ה הראשון*.

ד) בד"ה רבי"ן אומר רש"י: "והרי מקרא קצר", משא"כ ב... השני: "והרבה מקראות קצרי לשון"**.

הרב וו, ראזענבלום
- תושב השכונה -

ח. פרשתנו פרק מח פ' יא, פ' רש"י, וז"ל - לא פללתי, לא מלאני לבי לחשוב מחשבה שאראה פניך עוד, פללתי לשון מחשבה כמו (ישעי' טז) הביאי עצה עשי פלילה: עכ"ל,

וצ"ל: בישעי' פירש רש"י וז"ל: עשי פלילה, הוא לשון ויכוח משפט לבחור לך את הטוב כמו (איוב לד) משפט נבחרה לנו, עכ"ל, וא"כ האיך מתאים לשון מחשבה עם לשון משפט?

יוסף הכהן פרידמאן
- תלמיד במתיבתא -

להגיד את יוסף רק תדבר נתודע ליוסף ע"י אחד מהמגידיים, משא"כ כשיוסף הלך לבקר את יעקב בפשטות שלח מגיד (שליח) מיוחד להגיד ליעקב שהוא בא לבקרו שיוכל להכין לקבלו וכנ"ל ולכן כתיב "המגיד", וכן משמע ג"כ מל' הכתוב שבפעם הא' כתיב ויאמר ליוסף שאמירה אינה כ"כ פרטית ומיוחדת משא"כ בפעם הב' כתב ניגד ליעקב שלשון הגדה משמע טפי הגדה פרטית ומיוחדת.

* בפ' הראשון לא מתאים כ"כ לפ' "ולא פ'י מג" שהרי לפי ה"א הנה בפשט"מ (איך שיהי' ההכרח לזה) ה"ז זה ע"י אפחים (ועי' שפ"ח נרא"ם על אתר),

** אולי אפ"ל שפעם הא' למה לו לרש"י להגיד לכן ה' שיש הרבה מקראות בזה מספיק ש"זה מקרא קצר", משא"כ כשהבן ה' נחדל מיד בעוד מקרא קצר הרי תמה מה זה עוה"פ! ולכן מרגיעו רש"י לומר שאל תתמה מדוע פתאום ב' מקראות קצרנות זה אח"ז שהרי "הרבה מקראות קצרי לשון".

ט. מח, יט גם הוא יהי' לעם וגו' פרש"י שעתיד גדעון לצאת ממנו שהקב"ה עושה נס על ידו.

ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו שעתיד יהושע לצאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל, וזרעו יהי' מלא הגוים כל העולם יתמלא בצאת שמעו ושמו כשיעמיד חמה בגבעון וירח בעמק אילון עכ"ל רש"י.

בפסוק זה יש כמה קושיות הן על מה שרש"י מביא מהפסוק והן בדיוק הלשון.

(א) בדפוסים שלנו הפי' של רש"י הוא על תי' גם הוא יהי' לעם, מה מפרש רש"י שעתיד גדעון.

(ב) ואולם אחיו הקטן שעתיד יהושע. , שינחיל את הארץ, צריך להבין שהי' יכול לומר שיהושע הי' גדול מגדעון.

בדפוסים עתיקים יש כמה שינויים בלשון מכמו שנדפסו בחומשים המקובלים.

לדוגמא בדפוס רומא:

ידעתי בני ידעתי כי הוא הבכור וגם הוא יהי' לעם, (ולא כמו בדפוסים שלנו שתי' וגם הוא יהי' לעם הוא מלשון הפסוק). ויגדל עתיד גדעון ויפתח לצאת ממנו שהקב"ה עושה נסים על ידם. ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו שעתיד יהושע לצאת ממנו שיעשו לו נסים וגבורות הרבה כשינחיל הארץ וילמד תורה לישראל. וזרעו יהי' מלא הגוים ושמו יהי' הנלך בכל הארץ כשיעמיד חמה בגבעון וירח בעמק אילון.

ה, א, ח,

י. פרשתנו פרק מח פ' כב מעתיק רש"י בחרבי ובקשתי, כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם נחכנסו כל סביבותיהם להזדווג להם וחגר יעקב כלי מלחמה כנגדם, ד"א וכו'.

וצ"ל - דבאמת לא לקח (אשר לקחתי) יעקב שכם בחרבנו וקשתו אלא הגיין עליה, לאחר שלקחו אותו שמעון ולוי?

* * *

יא. פרשתנו פרק מט פ' י, מעתיק רש"י - וברצונם עקרו שור, רצו לעקור את יוסף שנקרא שור, שנא' בכור שורו וכו'.

וצ"ל - דהא בפרשת מקץ (פרק מב פ' כד) כתב רש"י -

ליבך, לפי ששמע שהן מתחרטין עכ"ל, וידוע ההלכה שאין
מזכירין לו לבעל תשובה עוונותיו?*

ה, י, ה, פ,

לב. בפירש"י ד"ה מטרף (מט, ט): ממה שחשדתיך בטרופ טורף
ליוסף ח'י' רעה אכלתהו וזהו יהודה שנמשל לאר"י.

בני עלית: סלקת את עצמך ואמרת מה בצע וגו', עכ"ל.
וצריך להבין:

(א) ממה נפשך, על איזה זמן מדבר יעקב**, שיהודה הסתלק
את עצמו מן החשד שהרג את יוסף:

אם עד שלא ידע היכן נמצא יוסף,

הרי אמר יעקב "טרופ טורף יוסף" גם לאחר שאמר יהודה
"מה בצע",

ומה שייך לומר שיהודה הסתלק את עצמו מן החשד בעיני
יעקב בזה שאמר "מה בצע" אם יעקב לא שמע, ולא ידע שאמר
זה.

ואם יעקב מדבר לאחר כל המעשה (שמסתמא סיפרו לו המעשה
בפרטיות ושיהודה אמר אז מה בצע, או שידע זה עכשיו ברוח
הקודש שלו)

הרי זה מה שיהודה נסתלק מן החשד לא ה"י זה מצד זה
שאמר "מה בצע" אלא מפני שבפועל ראה יעקב כי יוסף חי.

(ב) עינין בכלי יקר שמפרש בני עלית: לא הסכמת בטרף
טרף אלא עלית לשון מעלה שמצד טרף בני שלא ה"י - לך חלק
בו עלית למעלה זו, עכ"ל.

והנה פירוש זה הוא לכאורה יותר קרוב*** לפשוטו של

---

* האם זה גם בפשש"מ ועוד מנ"ל דגם שמעון ולווי התחרטו
ועוד י"ל שיעקב אמר זה ברמז ואפשר לפרשו גם באופן אחר...

** יעקב מדבר על הענינים כמו שהם לאמיתתם שעל זה
שחשד יעקב שיהודה טרף את יוסף, הנה בענין זה בהריגת יוסף
"בני עלית" סלקת את עצמך מן עסק הזה - לא מן החשד -.

*** גם הכלי יקר מפרש כ(עין) פרש"י בפ"י הראשון שלנו!
והטעם פשוט כי לפי פ"י ה"י הפ"י עלית מל' מעלה הוא לא

מקרא, וצריך להבין למה אין רש"י מפרש על דרך זה.

הרב וו, ראזענבלום
- תושב השכונה -

יג. פרשתינו (מט, יט) רש"י ד"ה גד גדוד יגודנו . . י"ל
גדוד שם דבר צריך שני דלתין שכן דרך תיבה בת שתי אותיות
להכפל בסופה ומביא כמה וכמה ראי' וצ"ב למה צריכים כ"כ
ראיות ועוד למה הם לא ע"פ סדר הכתובים בתנ"ך?

משה זלמן גאפין
- תלמיד במתיבתא -

יד. בפרש"י ד"ה אילה שלחה (מט, כא):

צריך להבין, למה אין רש"י מעתיק תיבת: "נפתלי".

על דרך שהוא מעתיק שם כל שאר השבטים כשפרש התיבות
בפסוק שבאים תיכף אחר השם.

וכן על דרך זה צריך להבין בנוגע ליוסף:

שרש"י מעתיק בפסוק (מט, כב) רק תיבת: בני ישראל, ומשמית
תיבת: "יוסף".

ומה שאין רש"י מעתיק תיבת: ראובן, מובן.

היות שאינו מפרש תיבות: בכורי אתה, הבאים בכתוב תיכף
אחר שמו.

* * *

טו. בפירש"י ד"ה שור (מט, כב): . . . ויש מ"א"בו המתלישבים

מטרף אלא מלא טרף, משא"כ לפרש"י שנסתלקת ועלית מהטרף עצמו.

* אולי א"ל שבכל שאר השבטים הברכה היתה אודות השבט

או אנשי השבט משא"כ בנפתלי היתה הברכה אודות ארצו ואין
זה פ"י על "נפתלי" - והא דרש"י מביא "מאשר" אף ששם ג"כ
קאי על חלקו של אשר, אבל אינו דומה דשם כתוב "מאשר" כלומר
מחלקו של אשר משא"כ כאן כתיב נפתלי סתם. (אבל עדיין ק"ק
לפי פ"י הד"א ברש"י ששם הפ"י על אנשי נפתלי).

על הלשון בשעה שבא עשו לקראת יעקב בכולן קדמו האמהות ללכת לפני בניהם להשתחוות וברחל כתיב נגש יוסף ורחל וישתחוו אמר יוסף רשע הזה עיניו רעה שמא יתן עיניו באמי יצא לפניו ושרבב קומתו לכסותה וכו', עכ"ל.

עיין בפירש"י ד"ה נגש יוסף ורחל (וישלח לג, ז) שרש"י מביא כל הענין הנזכר כאן.

אבל כאן בפרשתנו מוסיף רש"י פרט אחד שלא אמר שם, והוא: ושרבב קומתו, דהיינו שיוסף עשה פעולה מיוחדת לכסות את רחל מלבד מה שעמד לפניה.

ואולי בזה מובן מה שאומר רש"י כאן: ויש מ"א,

משא"כ שם בפרשת וישלח לא זכר שזה מ"א.

אבל מה שצריך להבין הוא;

למה צריך רש"י להוסיף פרט זה כאן.

הלא גם בלא זה מובן מה שיוסף זכה לברכה זו.

וכמ"ש רש"י בפירוש בפרשת וישלח: *

...מכאן זכה יוסף לברכת עלי עין.

*

*

*

טז. בפרש"י ד"ה וימררהו ורבו (מט, כג): וימררהו אחיו וימררהו פוטיפר ואשתו לאסרו לשון וימררו את חיהם, עכ"ל. צריך להבין:

רש"י מפרש רק תיבת: וימררהו, ולמה מעתיק גם תיבת: "ורבו" מן הכתוב**

* כאן מפ' רש"י ד"פרת" לשון גדולה ולכן מביא שיוסף ושרבב קומתו" לשון הגדלה משא"כ בפ' וישלח אין רמז שיוסף שרבב רק שנגש לפני רחל.

ולכן כאן מפ' רש"י "שזכה לגדולה" מדה כנגד מדה משא"כ שם שפ' שרק מצעה מעיניו של עשו זכה לברכת "עלי עין".

** אפשר לומר (חלק מהביאור עכ"פ) דרש"י מדייק מכופל הלשון וימררהו ורבו" שבאים בהמשך אחד (משא"כ וישטמהו ויגו') שמשמע שאלה שמררהו נעשו לו אנשי ריב, ומשמע ג"כ רק שמררהו, ומתוך כופל הלשון מפרש רש"י שהיו שני סוגים, (א) אחיו שמררהו (ונעשו לו אנשי ריב) (ב) פוטיפר ואשתו שרק מררהו ולא נעשו לו אנשי ריב.

והלא בהד"ה שאחר זה מפרש רש"י תיבת: "ורבו".

* * *

יז. בפירש"י ד"ה נאסף אל עמי (מט, כט): על שם שמכניסין הנפשות מקום גניזתן שיש אסיפ' בלשון עברי שהיא ל' הכנסה. . . וכל אסיפה האמורה במיתה אף היא לשון הכנסה.

וצריך להבין:

א) גם באברהם כתיב (חיי שרה כה, ח): ויגוע וימת אברהם. . . ויאסף אל עמיו.

וכן על דרך זה בנוגע ליצחק כתיב: (וישלח לה, כט): ויגוע יצחק ויאסף אל עמיו וגו'.

ולמה אין רש"י מפרש שם מה שמפרש כאן*.

ב) למה אומר רש"י: שיש אסיפה בלשון "עברי" ולמה אינו אומר: "בלשון הקודש", כמו שרגיל לומר, כמה פעמים.

ובכלל למה צריך רש"י לומר זה, ואינו ממשיך (לאחר שאומר: על שם שמכניסין וכו') "כגון" וכו', כמו שרגיל לומר כשמביא ראי' מפסוק אחר.

ג) בפירש"י ד"ה אסף (ויצא ל, כג) מביא רש"י כמה ראיות מפסוקים שאסף לשון הכנסה, אבל שם הראיות שונים מהראיות שמביא כאן.

ולדוגמא אחד על כל פנים:

שם מביא רש"י ראי' מפסוק: ולא יאסף הביתה (שמות ט).

וצריך להבין למה אין רש"י מביא ראי' מפסוק זה כאן**.

* אולי א"ל דכאן שונה מאברהם ויצחק דשם כתוב "ויאסף" לשון עבר שאולי הכוונה בזה (וכמו שממשיך בהפסוק ויקברו וגו') שנאסף אל עמיו ע"י הקבורה וכדו' אבל כאן שיעקב אומר "אני נאסף אל עמי" בלשון הוה שפ' בודאות יהי' נאסף אל עמיו מהו שממשיך אח"כ בהבקשה "קברו אתי אל אבותי" הלא כבר אמר "אני נאסף אל עמי" ולכן מפ' רש"י שכאן הכוונה ב"נאסף אל עמי" אינו שייך לענין הקבורה רק על שם שמכניסין הנפשות אל מקום גניזתן" והנה אצל אברהם ויצחק שהכוונה ב"ויאסף" הוא ע"ד קבורה כנ"ל יש עדיין להבין מלת ויאסף שהוא מתאחד עם האחרים הנקברים שם, משא"כ כאן שאי אפשר לומר שנאסף היינו ענין הקבורה, צריכים לומר שיש עוד פ' בנאסף שהוא מל' הכנסה.

** אולי א"ל ששם המלה אסף הוא מל' הכנסה והטמנה

ונוסף לזה צריך להבין כאן:

- (א) למה צריך רש"י לכל הראיות מהפסוקים שמביא,
 (ב) למה מביא הראיות שלא כפי הסדר. תחילה משופטים,
 אח"כ מדברים ואח"כ מויקרא.

ועד"ז הקשה הת' משה זלמן גאפין   הרב וו. ראזענבלום
 - תלמיד במתיבתא -   - תושב השכונה -

יח. פרשתינו פרק נ' פסוק ב' ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנוט את אביו רש"י ד"ה לחנט את אביו ענין מרקחת בשמים הוא עכ"ל נמצא שרש"י בא לפרש כאן מה הוא הענין של חניטה לכאורה קשה אם כן מדוע הוסיף רש"י בהדברי המתחיל את אביו שלכאורה זה לא נוגע לפשט של רש"י בהחניטה*.

הרב נפתלי לענטשעווסקי
 מנהל רוחני
 דתלמוד תורה חצר הקודש
 - צאנז-קלויזנבורג -
 - בארא-פארק -

יט. בפירש"י ד"ה גרן האטד (נ, י): ור"ד (סוטה יג) על שם

במקום שבאמת אין זה מקומו, משא"כ כאן "נאסף" הוא מל' הכנסה "למקום גניזתו", שזהו מקומו הראוי לו, ולכן שם הדוגמאות שמביא: "אסף חרפתנו" החרפה מקומה בחוץ ובא"ל אין זה חרפה וכן "יאסף הביתה", מקום המקנה היא בחוץ ולא בבית (ועד"ז שאר הראיות שמביא שם).

משא"כ כאן האסיפה למקום גניזתו זהו מקומו הראוי להנשמה, מביא ראיות אלו: "מאסף אותם הביתה", ששם המדובר שהיו צריכים לאסוף אותם בבית, אבל רא"י זו אינה מספקת דא"ל מאחר דהיו שם ג' אנשים שייך לשון אסיפה (נקיבוץ) משא"כ כאן יש רק נפש א' ע"ז מביא רא"י מפסוק "נאספתו" ששם המדובר רק בחפץ א' הרא"י שמביא ממ"ש "נאספתם" ג"כ מקום התבואה היא בבית וכו' אבל צריך עדיין בלרנר למה צריכים לכל הפסוקים ומדוע דוקא בזה הסדר וכנ"ל,

* אולי י"ל בד"א שקשה לנו לרש"י איך הרשה יוסף לחנט את אביו הלא זה היפך מנהג (דין) ישראל וע"ז מתרץ שזה ה' רק מרקחת וכו' ואינו שייך לחניטה האסורה,

המערכת

המאורע שבאו כל מלכי כנען ונשיאי ישמעא' למלחמה וכיון שראו כתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב עמדו כולן ותלו בו כתריהם והקיפוהו כתרים כגורן המוקף סייג של קוצים, עכ"ל.

מקורו של רש"י הוא מסוטה (יג). ושם הלשון ... שבאו בני עשו ובני ישמעא' ובני קטורה וכו'.

וצריך להבין למה משנה רש"י:

שמוסיף: כל מלכי כנען, שלא נזכר שם בגמרא.

ומשמית: בני קטורה, שנזכר שם בגמרא.

בגמרא שם נזכר: בני ישמעא',

ורש"י אומר: נשיאי ישמעא'.

ענין זה נזכר גם במדרש רבה ובמדרש תנחומא. אבל שם נזכר רק מלכי כנען.

הרב וו. ראזענבלום

- תושב השכונה -

כ. פרשתינו (נ, כ"ב) ויחי יוסף מאה ועשר שנים, ובפסוק כ"ו וימת יוסף בן מאה ועשר שנים, וצ"ב למה חזר עוד פעם להגיד את שני חייו אחר וימת יוסף, בכלל למה מגיד בפסוק כ"ב, ואם מגיד, לא הי' צריך לחזור,

ובחיי שרה (כ"ג, א) אומר את שני חייה בפסוק א', ובפסוק ב' אומר הפסוק ותמת שרה בלי לחזור את שני חייה?

משה זלמן גאפין

- תלמיד בישיבה -

כא. פרשתינו (נ, כג) על ברכי יוסף כתרגומו גדלן ביון ברכיו.

בדפוס רומי: כתרגומו גדלן על ברכיו.

ראה לקו"ש - כ ע' 243 ואילך.

ה, א, ח,

כב. בגליון טז (שעג) ע' י העיר ה.ו.ר. בפרש"י (ויגש מד, כט) ד"ה וקרהו אסון: שהשטן מקטרג בשעת הסכנה. - הר"י רש"י כבר פירש זה בפ' מקץ (מב, ד). ובשוה"ג נדפס תשובת המערכת.

בפשטות מבואר הוא עפ"י אריכות הביאור בלקו"ש ח"ה (עמודים 213-222) ברש"י פ' מקץ (מב, ד) הנ"ל, וראה שם שמבאר שמה שאמר יעקב אח"כ (מב, לח) "וקראהו אסון בדרך אשר תלכו בה" לא הגיד יעקב מפני השטן שמקטרג בדרך אלא שהשטן (ראה רש"י שם לו). אלא שיהודה לא היל' יכול להגיד חשש זה ליוסף וע"כ אמר שהשטן מקטרג, וא"כ מובן בפשטות למה רש"י צריך לפרשו עוד הפעם.

הת' ברוך אבערלאנדער

- תות"ל 770 -

כג. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' שמות

<u>פרק ופסוק</u>	<u>ד"ה</u>	<u>נת' בהתוועדות</u>
א, א	ואלה שמות בני ישראל.	שמות תשכ"ה 1
א, ח	ויקם מלך חדש.	שמות תשל"ו 2
א, טו	שפרה.	שמות תשמ"ו
שם	פועה	שמות תשמ"ו
א, כא	ויעש להם בתים.	שמות. וארא תשל"ל 3
שם	ויעש להם בתים.	שמות תשמ"ו
ב, יא	ויגדל משה.	שמות תשל"ז 4
ב, יד	ויירא משה.	שמות תשכ"ו (כ)
שם	אכן נודע הדבר.	שמות תשכ"ו (כ)
ג, יג	למה אין רש"י מפרש מהו "ואמרו לי מה שמו" וכי עד עתה לא ידעו ישראל מהו שמו של הקב"ה.	שמות תשמ"ג
ג, טו	זה שמי לעלם.	שמות תשמ"ג 5
שם	וזה זכרי.	שמות תשמ"ג 5
ג, יח	ושמעו לקולך.	ויחי תשכ"ה (כ)

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
שמות תש"ג	ויבקש המיתו.	ד, כד
שמות תש"ג	למה אין רש"י מפרש איך רצה הקב"ה להרוג את משה, והלא הוא שלחו לפני כן לפרעה.	שם
מוש"פ שמות ושי"פ וארא תש"מ	לכו לסבלותיכם.	ה, ד
וארא תשכ"ה	עתה תראה וגו'.	ו, א
וארא תש"א	עתה תראה וגו'.	שם
שמות תשכ"ה (2)	כל ביד חזקה ישלחם.	שם
שמות תשכ"ה (2)	וביד חזקה יגרשם מארצו.	שם

(1 ו 12-1. 2 טז 1-12, 3) כא 1-9. וראה ו 175 בשוה"ג. 4) טז 20-28. 5) שמות תשד"מ. 6) להעיר מלקו"ש טז 57-47.

הרב יוסף יצחק שגלוב
- תושב השכונה -

ש ו נ ת

כד. בהמשך למה שכתבתי בגליון שע"א אודות מכתב ק"כ הנדפס בס' אגרות קודש - כ"ק אדמו"ר הזקן, שאי אפשר לפרש שהנסיעה הנזכר שם הוא נסיעת כ"ק הרה"ק רמ"מ מוויטבסק לארץ ישראל, וכ"ק הרב ש"ז הנזכר בהמכתב הוא הרמ"מ, שהרי הרמ"מ (שגם הוא בא על החתום) לא יכתוב על עצמו "וכעת אנחנו מלויים את כ"ק הרב ש"ז".

ויש להוסיף שכן מוכח מלשון המכתב, שהרי ידוע שכ"ק אדה"ז לא נסע לא"י (וכמ"ש בהמשך המכתב שהוא עומד לנסוע לר"א המלאך "בקרב הימים") אי"כ זה שכותב אנחנו (=הרמ"מ וכ"ק אדה"ז) מלויים. . לארץ הק' אין הכוונה שנוסעים עמו לא"י כ"א שמלויים אותו לדרכו. וכן מוכח גם מסידור הענינים בהמכתב ואכמ"ל.

וכתבתי שם עוד שאפשר יש לקשר מכתב זו עם נסיעת הרמ"מ וכ"ק אדה"ז בשנת תקל"ב.

ויש להעיר מהקדמת הרבנים בני הגאון המחבר לשו"ע קטע ד"ה ואחר "בהיותו בן שלשים שנה שחזר על כל התלמוד עם כל הראשונים והאחרונים ט"ז פעמים כאשר שמענו מפה קדשו שבהיותו בק"ק מאהליב שאצל גהר דניסטור חזר על כל התלמוד פעם הט"ז".

דהיינו בשנת תקל"ה-ו בהיות כ"ק אדה"ז בן שלשים (שהרי נולד בשנת תק"ה) ה"י במאהליב, א"כ אפשר לקשר המכתב עם נסיעה זו. (וזה שנשאר שם יותר מחודש - עיין מ"ש בגליון שע"א - מובן, שהרי רצה לגמור את הש"ס).

הת' מנחם מענדל שטראקס

- תות"ל 770 -

כה. בנוגע למה שמדבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בפסק דין הרמב"ם (הל' מלכים פ"ח ה"י) "צוה משה רבינו מפני הגבורה, לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח" העירני אבא מארי יחי' מהא דפסחים עג. מתקיף לה רבינא הא דתניא השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז חייב עלי' ג' חטאות (משום שבת ומשום ע"ז ומשום שחוטי חוץ) מה תיקן (ולדברי האומר מקלקל בחבורה פטור יתחייב רק שתי חטאות) אמר רב עזירא שמוציאו מידי אבר מן החי ופירש"י שמוציאו מידי אבר מן החי "לכני נח שאם אכלו אינו נהרג", ע"כ.

חזינן עד כמה חשוב מצווה הנ"ל לכוף ולתקן את כל בני נח במצוות דילהו עד שתיקון זה שלא יעבור הכן נח עוד על אמה"ח כשיאכל בשר שחוט זה (הנשחט בשבת) מחייב הישראל להביא חטאת בעזרה שבלאו תיקון זה הוי חולין שנשחט בעזרה, וק"ל.

ומה שפירשו התוס' בחולין (ח. ד"ה מותר) דהא דתיקן להוציא מידי אמה"ח הוי "תיקון כל דהו" אין הפי' בזה שלפעול שכן

נח לא יעבור על אמה"ח הוי תיקון כל דהו ולא הוי מלאכת מחשבת גמורה, אלא מכיון שתיקון זה (למרות חשיבותו הכי גדול) אינו תיקון שהשיחט בעצמו נהנה ממנו הוי לגביל' תיקון כל דהו ואעפ"כ תיקון פורוץ חשיב מלאכת מחשבת, ויש להאריך.

(ור"ח פ"י דלא כרש"י וראה באחרונים).

* * *

כן. בפירש"י (פרשת ויגש מ"ו ט"ו) ד"ה שלשים ושלש מפרש "ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב אלא זו יוכבד שנולדה בין החומות...".

והנה מקור דברי רש"י אלו הוא ביש נוחלין דף קכ"ג "בעא מיני' אבא חליפא קרויא מר' חייא בר אבא בכללן אתה מוצא שבעים בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד אמר לי' תאומה היתה עם דינה דכתיב ואת דינה בתו; אלא מעתה היתה עם בנימין דכתיב (מקץ מ"ג כ"ט) (ו) את בנימין אחיו בן אמו (יעויין ברש"ש). , הכי אמר ר' חמא בר חנינא זו יוכבד שהורתה בדרך ולידתה בין החומות...". ע"כ.

ויש להעיר: א) מדוע פירש רש"י פירושו על פסוק ט"ו (אלה בני לאה שלשים ושלש) ולא על פסוק כ"ז כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים כדברי הגמ' (יעויין ברשב"ם שם) ושלכן הוכרח לשנות הלשון "ובפרטן, אי אתה מוצא אלא ל"ב" במקום לשון הש"ס "בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד". ואם מפני שאקדמי' טעניתי' של הבן חמש שמיד שלומד בפ' ט"ו בולט לפניו הקושיא הרי בפרטן אינם אלא ל"ב א"כ למה פירש הש"ס על פסוק כ"ז דוקא ולא לפני"ז על פ' ט"ו כפירש"י (יעויין במהרש"א המובא בסמוך שאכן מפרש שהוא לאו דוקא והגמ' הוה מצי לפרט כן על פרטן של בני לאה וכמו שפירש"י בחומש; אבל לכאורה דוחק לומר כן) וע"כ מוכרחים לומר שלהבן חמש עשרה לגמ' לא הי' קשה מפ' ט"ו כשלעצמו משא"כ לפי פש"מ, וצריך ביאור?

ב) אף כשרש"י משנה מקום הפל' מדוע שינה בדיוק הלשון מלשון הש"ס ולמה לא כתב: בכללן אתה מוצא שלשים ושלש ובפרטן אתה מוצא ל"ב (יעויין בלשון מהרש"א "נה"ה דה"מ למיבעי בכללן של בני לאה אתה מוצא שלשים ושלש ובפרטן אתה מוצא שלשים ושנים); למה שינה וכתב "ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב" ואם מפאת לשון קצר וברור הרי הש"ס מצא לנכון להאריך בלשון האיבעי' למרות הכלל (פסחים ג ע"ב). דלעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, ועל כן גם בזה מותרים לומר שרק בפסוק כ"ז יש טעם לשאול האיבעי' באריכות לשון הנ"ל כלשון הש"ס משא"כ בפ' ט"ו אין הכרח ומקום לאריכות כזה ולכן קיצר רש"י בלשונו; וגם בזה צריך ביאור?

ויל"ל הביאור בזה (גם להבן חמש) עפ"י מה שמבואר בקרבן נתנאל סוף מס' פסחים (נסמן בלקו"ש ח"כ הע' 11) על מה שכתב שם הרא"ש לתרץ קושית התוס' במנחות סה: למה ספרינו מ"ט ימי ספירה והלא כתיב תספרו חמשים יום ומתרץ

על מה שכתב הרא"ש לתרץ קושיית התוס' במנחות סה: למה ספרינו מ"ט ימי ספירה והלא כתיב תספרו חמשים יום ומתריך הרא"ש "כיון דכתיב ב"י בהדיא שבעה שבועות תספר לך אין לספור יותר משבעה שבועות, ומתספרו חמשים יום לא קשיא מידי מידי שכן דרך המקרא כשמגיע לסכום עשירית פחות אחת מונה אותו בחשבון עשירית ואינו משגיח על חסרון האחד; כיוצא בו כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים וכן "ארבעים וכנו" ע"כ.

ומקשה הק"נ שלפי ביאור הרא"ש אין מקום לקושיית הש"ס הנ"ל די"ל שאיה"נ שאינם אלא שבעים חסר אחד ואין דרכו של הכתוב להשגיח על חסרון אחד, ומשלימו למנין עשירי.

וזוהו תוכן תירוצו וביאורו בשינוי קצת (דיש כמה דברים להעיר על הק"נ ואכ"מ) שקושיית הש"ס ה"ל על מה שהכתוב מונה השבעים בפרטיות קודם שמסיים סך הכל כל הנפש שבעים: בני לאה ל"ג בני זלפה ט"ז בני רחל י"ד בני בלהה ז' סך הכל "כל נפש הבאה מצרימה ששים ושש" ויוסף עם בניו אשר ילד לו במצרים ויוכבד שנולדה בין החומות - (וכפירש"י עפ"י פש"מ וראה בארוכה בלקו"ש ח"כ שאר הדיעות בזה ולמה מיאן רש"י לפרש להבין חמש כמותן) הרי "כל הנפש לבית יעקב שבעים", ולכן כיון שהכתוב מראה ומוכיח בפרטיות איך הגיע לסך הכל של מספר שבעים נשאלת השאלה הרי בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד! בשלמא באם התורה לא היתה מפרטת המספרים ורק שה"ל מזכיר שמות הבאים ומסיים בכללות כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים לא ה"ל קשיא מידי שכן דרך המקרא לא להשגיח על חסרון אחד וכביאור הרא"ש אבל עכשיו שהכתוב בעצמו מראה ומוכיח בפרטיות המספרים שהביאו לסך הכל של שבעים אז מקשה ר' אבא חליפא הרי חשבון ההוכחה אינו נכון ואינו עולה כהוגן דהרי בפרטן (בחשבון הפירוט) אתה מוצא שבעים חסר אחד כיון דבני לאה אינם אלא ל"ב, וזהו דיוק לשון הש"ס שהאריך בקושייתו בכללן אתה מוצא שבעים וכן ולא כתב בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד והוא משום שר' אבא מדייק ומקשה כך: בכללן סתם בלי פרטים לפני"ז המראים ומוכיחים מה שהביאו ואיך הגיע לסך הכל מובן איך אתה מוצא שבעים שכן דרך המקרא, אבל בפרטן - פ"ל כיון שאתה מפרט ומדייק להראות איך הגעת לשבעים אז קשה הלא בפרטן אתה מוצא חסר אחד, ודו"ק.

ונמצא שהש"ס דיש נוחלין אין סתירה כלל לביאור הרא"ש אלא אדרבה רא"י גדולה לדברינו מאריכות ודיוק לשון הש"ס, ומה שהקשה ר' אבא היינו אך ורק מצד פירוט המספר אבל מצד

כללות המספר אומר הרא"ש לא קשה מידי, ודו"ק.

אמנם א"כ מכיון שכל קושיית ר' אבא באה מכח פירוט המספרים (שפירוט מספר בני לאה שאינו עולה עם ס"ה של שלשים ושלוש דאינם אלא ל"ב) הו"ל להקשות מיד על ס"ה דבני לאה בפרטן אתה מוצא ל"ב (ולא ל"ג), וכרש"י עה"ת, ולמה חכה להקשות על ס"ה הכללי שמפני"ז הוכרח להאריך בלשון קושייתו בכללו אתה מוצא שבעים (כלומר שפסוק זה מצ"ע מובן) אבל בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד דבני לאה אינם אלא ל"ב, הרי ה' מרויח בקיצור לשון באם ה' מקשה מיד על ס"ה דבני לאה (שכתוב עליהם שהם שלשים ושלוש) שבפרטן אתה מוצא ל"ב; והביאור הוא (בדוחק עכ"פ) דהמקשן ר' אבא חליפא ידע גם הוא לתרץ מה שתירץ לו ר' חייא בתחילה ע"ד דרש ל"ב חמש עשרה לגמרא שואת דינה בתו לרבות תאומתה המשלמת למספר ל"ג ולכן כדי למונעו מתירוץ כזה חכה עד פ' כ"ז (להס"ה של מספר שבעים) אחר שהכתוב מפרט בפסוק י"ט בני רחל אשת יעקב יוסף ובנימין כדי שיוכל לומר לו שאם תתרץ ואת דינה בתו לרבות תאומתה הרי בנימין ג"כ מחשבון הבאים (בפ' י"ט) ועליו כתיב ג"כ (בפ' מקץ) ואת בנימין אחיו בן אמנ נא"כ לפי דעתך נמצא שבני רחל הוו ט"ו ולא י"ד וסך הכל צריך להיות שבעים ואחד ולא שבעים ועל כן על כרחך אי אפשר לומר שתאומת דינה בכלל חשבון בני לאה והדרא קושיא לדוכתא (וכך הוה! והוצרך הש"ס לתרץ שיוכבד השלימה שהיתה (בת לוי) מבני לאה). ולא הקשה ר' אבא מפ' (שלפני"ז) פ' כ"ו שמסיים סך הכל של הבאים מצרימה (חוץ מיוסף ובניו שמפרטן בפ' שלאח"ז פ' כ"ז) "כל נפש ששים ושש" והר"ל בפרטן אתה מוצא ששים וחמש וה' מרויח ארליכות הלשון שמוכרח להאריך ב' עכשיו כשמקשה על ס"ה של שבעים, והוא פשוט דכיון שבלאו הכי איננו מקשה על סך הכל דבני לאה גופא, וכנ"ל הטעם, אין מקום להקשות על פסוק כ"ו ולא לחכות על פסוק אחד שלאח"ז פ' אחרון של הפרשה (פ' כ"ד) שמסיים בסך הכל של כולם ממש כולל יוסף ובניו, הרי כדאי יותר לפרוץ ולהקשות על המוגמר, (למרות שעכשיו מוכרח להאריך קצת בלשונו). ולהעיר שלגירסת מדרש הגדול בש"ס דילן - ויעניינו בתורה שלמה אות פ"ד - עדיין צ"ע למה לא הקשה ר' אבא מיד על ס"ה דבני לאה בפרט שאז לא ה' אפי' ס"ד לר' חייא לתרץ שתאומת בנימין השלימה כגירסת מדה"ג - ודו"ק.

ועפ"כ הנ"ל מובן פירש"י בפשטות להבין חמש למקרא ושתי הערות הנ"ל מתורצות חדא בחבירתה דלרש"י (עפ"י פשש"מ) לא ה' שום טעם מקום והכרח כלל לחכות עד פסוק כ"ז ולהקשות על סיום וגמר סך הכל והקשה ופירש מיד על סך הכל דבני לאה

גופא בפסוק ט"ו שאינם אלא ל"ב דלכתחילה אינו עולה על דעתו דבן חמש לתרץ עפ"י פשש"מ כמו שרצה ר' חייא לתרץ שואת דינה בתו לרבות תאומתה שהשלימה (ולכן חכה ר' אבא להקשות עד פסוק כ"ז אחר שלומדים בפ' י"ט שגם בנימין הי' מן המניין ושאי"כ הו"ל להכתוב לחשוב בחשבון גם תאומת בנימין וכנ"ל באורך) דהא לפי פשש"מ הרי לכתחילה אין מקום כלל וכלל לתירוץ זה ואיך הי' עולה על דעתו דבן חמש שואת דינה לרבות תאומתה, אם לא מפני שרש"י למדו כבר בפ' וישב (ל"ז ל"ה) וכן ילמדו רש"י עוה"פ מיד בסמוך (פ' כ"ו) שיש דעה הסוברת שתאומות נולדו עמהם וא"כ הרי באותן מקומות מלמדו רש"י שיש פלוגתא בדבר ולא כל הדעות סוברות שתאומות נולדו על בני יעקב והרי פשט הכתוב צריך להתאים לכל הדעות; ועוד הרי גם לפי הדעה שסוברת שכן נולדו תאומות אין מקום לתירוץ זה עפ"י פשש"מ שהרי לדעתו נולדו גם עם כל השבטים ומאי אישתנתה תאומת דינה משאר התאומות שדוקא היא נכנסה בחשבון הרי לא מסתבר כלל וכלל לומר ולדחוק שכולן מתו חוץ מתאומת דינה (ראה במהרש"א ואכ"מ להאריך במה שיש להעיר על דבריו) וכמו שרש"י אכן מפרש לקמן בסמוך פ' י"ט הנ"ל שלפי הדעה הסוברת שתאומות נולדו עם השבטים מתו כולן טרם בואם למצרימה ולכן לא נכנסו בחשבון; וא"כ איך יעלה על דעתו של הבן חמש שואת דינה בתו לרבות תאומתה שהשלימה! (וגוף הביאור בש"ס יש נוחלין דלכאורה הוא דלא כמאן ודעה חדשה דלא כפי שמובא בפרדרי"א ובב"ר יעויין בתוס' ובמהרש"א ובתו"ש סוף אות פ"ד הנ"ל ואכ"מ כלל);

ועוד והוא העיקר אף לאחר שלימדו רש"י שיש בכלל ענין הזו של הולדת תאומות עם השבטים איך עולה בדעתו לחשוב וללמוד שואת דינה לרבות תאומתה, מאיפה יודע לחשוב כן וכי לימדו רש"י לדרוש כל את ואת שבתורה כשמעון או נחמ"א העמסוני ונחום איש גם זו ור"ע; ומה שלימדו רש"י בנוגע לידת קין והבל שג' אתים לרבות תאומתם ועם הבל נולדו שתיים דכתיב את אחיו את הבל ולכך נאמר על הבל "ותוסף ללדת" מכיון הבן חמש דשמה הי' הכרח מיוחד לרש"י רבו לדרוש האתים כיון שמשנה המקרא מלשוננו הרגיל וכותב "ותוסף ללדת את אחיו את הבל" ולא כתיב ותהר עוד ותלד את הבל (כמו שכתוב בהולדת האמהות בפ' ויצא) או בלשון כיו"ב ולכן הרי מובן שהכתוב מרמז על משהו ומפרש לו רש"י שתאומות נולדו עמהם ועם הבל נולדה תאומה יתירה (יעניינן גם במהרש"א הנ"ל) אבל כאן אין כאן שני לישון יוצא מגדר הרגיל שיטרידו להבין חמש. ויכריחו לומר שואת דינה בתו בא לרמז על משהו (תאומתה או מה שיהי') ואין קשה לו שום קושיא בלשון הקרא אלא עצם

כללות הענין שהפסוק הוציא דינה במיוחד משאר בני לאה וכתבה אחר שאר בני לאה "אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו . . . שלשים ושלש" וזה כבר פירש לנו רש"י באותו פסוק בד"ה שלפני"ז ומתריך "ללמדך" שהזכרים תלה בלאה דאשה מזרעת תחלה יולדת זכר והנקבות תלה ביעקב שאיש מזריע תחלה יולדת נקבה, ואשר לכן עכשיו הכל מובן להבין חמש נאין לו ש"ס קשי ההבנה בקרא שיכריחו לפרש שואת דינה לרבות משהו (יהי' מה שיהי') ובנוגע להתאומות שלמד כבר בפ' וישב (לחד דעה) שקשה לו למה נעלמו ולא נכנסו לחשבון הבאים גם זה מעיר ומפרש לו רש"י כאן בפ' כ"ו כשהכתוב מונה כל "יוצאי יריכו" של יעקב הבאו מצרימה ששים ושש שאף שלאותה דעה שהינו תאומות הרי גם הן היו "יוצאי יריכו" של יעקב לא מנה אותן הכתוב כיון שמתו לפני בואם של שאר יוצאי יריכו למצרים (ולכן לא חכה רש"י לבאר מיתת התאומות עד פסוק כ"ז (שלאח"ז) על סך הכל האחרון של שבעים כמו שהקשה ר' אבא - וכנ"ל שרצה להקשות על הסיום וסך הכל האחרון - והוא משום שר' אבא מקשה על הפרטים המנויים כאן ואומר שחסר אחד ולכן הקשה על ס"ה האחרון ולא על ס"ה של ששים ושש אבל רש"י מקשה קנשיא אחרת לגמרי שלמה לא נמנו התאומות ולכן המקום היותר מתאים לקושיא זה הוא על פסוק כ"ו כשמונה ומסיים ס"ה של יוצאי יריכו של יעקב הבאו מצרימה, ודו"ק).

ואשר לכן כיון שלא ה"י ס"ד להבין חמש שואת רכבות תאומתה לכן הקשה רש"י מיד על ס"ה דכנ"י לאה גופא ומשום זה לא הוצרך להאריך בלשונו בכללן אתה מוצא שלשים ושלש נבפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב שדוקא ר' אבא שמקשה על ס"ה של שבעים מוכרח להקדים בכללן אתה מוצא שבעים וכנ"ל באורך, נעפי"ז מובן גם קיצור לשון רש"י בפ' פינחס כ"ו נ"ט - המנבא לקמן בסמוך - ודו"ק, נעפיכ"ז קשה דברי מהרש"א הנ"ל שהגמ' הנה מצי להקשות גם על פרטן של בני לאה, וגם קשה דזנ"ק לשנבנ; ות"ה דה"מ למיבעי בכללן של בני לאה אתה מוצא . . . , ובפרטן . . . ודו"ק.

(אלא שעדיין צע"ק למה שינה רש"י גם בחצי השני של לשון קושיית ר' אבא וכתב "ובפרטן אי אתה מוצא אלא ל"ב" במקום ובפרטן אתה מוצא ל"ב כלשון מהרש"א הנ"ל וכלשון ר' אבא בפרטן אתה מוצא שבעים חסר אחד; ולהעיר גם מרש"י פ' פנחס כ"ו נ"ט . . . שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע").

והנה על הפסוקים תספרו חמשים יום וארכעיים יכנו שהרא"ש כתב עליהם שכן דרך המקרא לא להשגיח על חסרון אחד לא כן פירש רש"י אלא על תספרו חמשים יום בזאר כפירוש

התוס' במנחות ס"ה (שהרא"ש סובר שהוא דוחק ולכן כתב שכן דרך המקרא) ועל ארבעים יכנו ביאר על יסוד דברי הש"ס במכות כב; הנה אין מזה ראי' ותכרח שרש"י פליג על הרא"ש ושלא כן דרך המקרא לא להשגיח על חסרון אחד (ואריכות הלשון של ר' אבא חליפא "בכללן אתה מוצא שבעים" יהי' לא בדיוק באריכות יתירה ויהי' צ"ע לרש"י) ובפרט שרש"י פלי' כענין ביאור הרא"ש בפ' בהעלותך י"א כ"א "שש מאות אלף רגל, לא חש למנות את הפרט, שלשת אלפים היתירים", אלא שי"ל שרש"י גם הוא סובר כהרא"ש רק באותן שתי מקומות סובר רש"י (דלא כהרא"ש) שדוחק יותר לומר שהכתוב לא השגיח על חסרון אחד (אף שאין זה סתירה לפשטות ודרך המקרא) מלתרץ תירוץ כזה שעפ"י התירוץ יצא שתספרו חמשים יום וארבעים יכנו מדוייקה בתכלית; היינו שחולקים רש"י והרא"ש איך כדאי יותר להעמיד פשטות כוונת הכתוב להבין חמש כשבשני האופנים אין גלאטיק במאה אחוז. (אף ששני האופנים מתאימים לפשוטו של מקרא) רש"י סובר שלשון הכתוב נוגע יותר שיהי' מדוייק בתכלית בפרט כשהכתוב מצוה ציווי הנוגע למעשה כאותן שתי מקומות והרא"ש סובר שכיון שהביאור שמבאר איך הלשון מדוייק בתכלית דחוק ואין פשוט כ"כ לא כדאי לבאר כן וכדאי יותר לומר שהכתוב לא דייק כ"כ (ושאין דרך המקרא להשגיח על חסרון אחד); ולכן מובן שגם לרש"י לשון ר' אבא מדוייק; שאי לאו פירוט מספר שמות הבאים לא הי' קשה סך הכל של מספר שבעים באופן כללי שאין המקרא משגיח על חסרון אחד דהרי ר' אבא חליפא לא הי' יודע שיש "מרגלית טובה" בידי ר' חייא ושיש להעמיד מספר שבעים בדיוק שיוכבד השלימה למנין שבעים. (ומסתבר לומר שאפי' להרא"ש אילו הי' ר' אבא יודע מהביאור דיוכבד השלימה הי' מעמיד מספר שבעים בדיוק שאינו ביאור דחוק כלל מלומר שאין מונים יוכבד ומספר שבעים אינו בדיוק שכן דרך המקרא, אפי' באם לא הי' הכתוב מפרט מספר הבאים ומראה איך הגיע לס"ה דשבעים שעכשיו הוכרח להביאור דיוכבד השלימה).

ועפ"ז יש לבאר למה לא הסתפק רש"י בפ' בהעלותך הנ"ל בביאור הנ"ל ("לא חש למנות את הפרט") והנסיף עוד פלי' מר' משה הדרשו "שלא בכו אלא אותן (שש מאות אלף) שיצאו מצרים" שלשיטתו אזיל שכדאי ונחוץ מאד להעמיד לשון המקרא בתכלית הדיוק ולכן אינו מסתפק בביאור הראשון דלא חש למנות את הפרט שאז מספר שש מאות אלף לאו דוקא, והנסיף ביאור ר' משה הדרשו; אבל גם בביאור רמ"ה לא הסתפק שהיא דנחק (הכ"י גדול דהא בסיפור המאורע כתיב "וישובו ויבכו גם בני ישראל" שמשמעותי' סתמא כל בני ישראל אף הילדים במדבר (ראה בש"ח) ולכן פלי' גם ביאור הא' כיון שגם לרש"י מתאים הביאור

לפשי"מ (כנ"ל - וכדעת הרא"ש) אלא שסובר שיותר נכון לבאר
המקרא (באם יכולים) בביאור שיעמיד הלשון בתכלית הדיוק אף
שהביאור דוחק קצת אבל לא כשהביאור דוחק גדול שאז כדאי
(עכ"פ) להזכיר גם ביאור הא'; ובפרט שבפ' בהעלותך הנה
החסרון להעמיד הקרא לא בדיוק אינו כ"כ חסרון (בולט) כמו
בתספרו חמשים יום וארבעים יכנו כיון שבהם יוצא שהקרא כותב
בחוב מספר שלא מדויק והוסיף בפרט שהמספר נוגע למעשה
כנ"ל עוד מספר אחד משא"פ בשש מאות אלף רגלי החסרון הוא
שהכתוב לא השלים המספר, ודו"ק.

הת' שלום דוד גליסינסקי
- תות"ל 770 -

כז. בגליון מקץ העיר הרב אליעזר בריקמאן ארשימת מאמרי
אדה"א, ואעתיק קטנים מלשוננו ולאח"ז יבא מה שי"ל בהנ"ל,
וז"ל:

"כמאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תשכו ואילך ישנה
רשימת מאמרי כ"ק אדה"א ע"פ סדר השנים,
ונרשם שם: (בחצ"ר) "וכל בניך (נדפס בשערי תשובה ח"א
ע' 144) תקע"ו-ז (השערי תשובה נדפס בשנת תקע"ח)".
ולהעיר:

א) שערי תשובה ח"א נדפס בשנת תקע"ז 1 (הקדמת כ"ק
אדמו"ר שליט"א להוצאת תש"ז)". עכ"ל.

1) ת"ח על הערתו. ופשוט שהוא טעות הדפוס (כאן וצ"ל:
תקע"ז) ומוכרח מהנרשם בפנים. וראה לקמן הערה 2.

ודרך אגב יש לתקן עוד טה"ד שם א) ד"ה דרושי חתונה
מקומו בשורה שלאח"ז (אחר ד"ה אם יתקע). ב) הערה 9* נדפס:
כי תצא. וצ"ל: כי תהיין.

אח"כ כותב הנ"ל: "לא כל מה שנדפס בשערי תשובה ח"א ב
בהכרח שאמרו 2 אדמו"ר האמצעי. ב' המאמרים האחרונים (ועתה
ישראל 3, וכל בניך (דבי' עסקינן)) נאמרו ע"י אדמו"ר הזקן
ונכתבו בשעתו ע"י אדמו"ר האמצעי הראשון בשנת תקס"ב והשני
בשנת תקס"ז 4". עכ"ל.

2) ברשימה א) לא נרשם שהמאמרים (המובאים) נאמרו,

ב) ד"ה זה (וכל בניך) בא מוקף בין חצאי ריבוע.

והכוונה (בהחצ"ר) הוא כפשוטו כיון שלע"ע לא מצאתי בפירוש שמאמר זה נאמר (או נכתב) בשנה זו, ויכול להיות שנאמר בשנה וכו' לפנ"ז, אבל כיון שנדפס בשנה זו הנה מטעם זה נכנס ברשימה זו ובשנה שנדפס. ומכיון שלדעתי (וכמדומה שכ"ה בא' משיחות כ"ק אדמו"ר מהרי"צ נ"ע - שלע"ע נשמט ממני מקומה) כל המאמרים נאמרו, ולכאור' בשנה שלפנ"ז. (אף שאפשר שמאמר זה נאמר בש"ז, ולא דוקא (בסמיכות) בפ' ראה - ולהעיר מד"ה זה דשנת תרפ"ט שנאמר בחודש כסלו - ואכ"מ) רשמתי - וכ"ז בא דוקא בחצ"ה - השנה תקע"ו-ז (השנה שבה יאולי נאמר והשני' שבה נדפס השע"ת).

(3) נאמר בשנת תקע"ו - מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' (סב) (וראה כאן בח"ב הערה 21).

(4) נעתק (מרשימתו) בהקדמת המו"ל בשע"ת קה"ת תשד"מ ע' v הערה 5.

אח"כ ממשיך הנ"ל: "תדע שבהקדמת אדמו"ר האמצעי לח"א נזכרו כל המאמרים שבח"א חוץ מב' אלה האחרונים 5, וכבר האריך בזה הר"א מטוסוב בגליון כסלו תשד"מ 6.

שם ע' תשכ"ח (!)7 נרשם: "כי תצא (נדפס בשערי תשובה) שער התשובה ח"א ה, ב פ"ו (בהשמטת התחלה כי תצא למלחמה כו') עד פ"ב) תקע"ז (התאריך הוא ע"פ בוך 551 קא, ב ושם: דרוש מאדמו"ר ג"ע בשנת תקע"ז לפ"ק, ובסיומו נרשם: סליך התנ"י; בעז"ה ביום ד' שמונה ימים בחודש כסלו תקצ"א לפ"ק פה מלון בראד (ראה פקסמיליא לקמן)) עכ"ל.

(5) גם לפי סברתו (שכבר נסתרה בהערה 3) עדיין אינו מתורץ מדוע לא נזכרו המאמרים בהקדמה... כיון שמפרט כמה מאמרים. ואף אם ירצה לחלק ביניהם בחילוק שאין בו ממש. אבל עכ"פ צריך להזכירם (ואין לתרץ כאן תנא ושייר).

ולחומר הקושיא. להעיר א) שבהקדמה שם אחר (ד"ה) "וס' מלכות" נרשם תיבת כו' שאולי רומז להנ"ל ב) אולי ניתוספו (מאמרים אלו) אחרי כתיבת ההקדמה. ואיך שיהי' הנה ב' אופנים אלו הם סברות דקות כ"כ עד שאין בהם ממשוררו ישאם.

(6) אינו תח"י לעיניו בו. ועכ"פ ראה הערה 3.

(7) הוסיף בהע' סימן ר"ת "תשכ"ח" ואח"כ הוסיף עוד סי' סימן קריאה (!).

לא עמדתי על כוונתו. ואולי הקפיד על מה שנדפס עמוד תשכ"ח (ל' שכחה). ואם לזה נתכוון הרי נדפס כן בכ"מ. ובאם

מצא באיזה שיחה וכיו"ב שצריכים לכתוב באו"א מטובו לפרסמה בקובץ הבא. ות"ח עבור הטרחה בזה.

אח"כ ממשיך הנ"ל: "ולהעיר;

(א) השערי תשובה ח"א נדפס בשנת תקע"ז 8.

(ב) לעיל נרשם מאמר אחר בד"ה כי תצא לשנת תקע"ז 9, "11

(8) כנראה כוונתו להקשות כיון שזהו סוף השנה איך אפ"ל שמאמר זה נאמר בש.ז. ואח"כ הספיקו עוד להדפיסו בספר.

הנה דרך כלל וכמובן שיש יוצא מהכלל הערתי רק במקום שיש סתירה גלויה. ובשאר מקומות הנחתי כמו שהוא. וכאן כיון שלע"ע לא התברר לי באיזה שבוע וחודש נדפס השע"ת. ובהכת"י יש תאריך ברור (ובדוחק יש לתרצו) הנחתי הענין כמו שהוא. ועל הקורא להחליט.

(9) מנין לו שלא ה"י 2 או אולי 3 מאמרים בשבת (או בשבוע) זו. וראה הערה 8.

אח"כ ממשיך עוד: "(אמנם במאמר הוא נרשם גם לשנת תקע"ז תקע"ו וע"י הערה 19. וממ"ש שם בחצ"ר נראה שבח"א ע' קד מה שנדפס לפני החצ"ר ב, ב, צ"ל 10 ס, ב, ואכ"מ ודו"ק).

מאמר של אדמו"ר הזקן שנאמר בשנת תקס"ה.

שם ע' תשכט בהערה 33 העיקר חסר מן הספר מה שהובא בע' תקנ מכת"י 1 11. עכ"ל.

(10) הרי כבר אמרו שאין להגיל ספרים ע"פ הסברה (אמנם בטח יעורר גם להבא וביתר שאת וכו'. אבל פטרו בלי כלום א"א, הנה תירוץ על קושייתו נדפס שם במקום שמציין.

(11) כנראה ה"ד וצ"ל וא"ו - לכאנ"ל לא הבין מ"ש בהערה והכוונה שיעלין לעיל בכת"י וא"ו (או בלשון ההערה: תורת אדמו"ר בשנת תקפ"ב).

רושם החשימה הנ"ל

כח. באג"ק כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"ד באגרת תתקכז - ע' קלז (ומה שצויין שם בשוה"ג) מסופר שארנכה מה שקרה בתרס"ו עם חברת פועלי ציון וכו' וכו'.

ויש לציין גם לזכרונותינו של ר"י דזשיקבסאהן ב"ד י אידישע היים" גליון 35 ע' 15 שכעבור כמה שנים פגש הוא את

הבחור הזה ("בעריל טשערניגאווער") ושהוא נשאר יהודי שומר תורה ומצות.

הביאו גם ה' חיטריק ב"רשלמות דברים" ח"ב ע' קלא-קלג, והוא מוסיף שהם דנו למות את כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ואת הת' שמואל כצמק שהוא היל' מהבחורים שעזרו וכו'.

(ב) באגרת תתקצ"ב - ע' רנב "וכן בקאמינקא צריכים להי- להיות (בטח תראה את סי' הבעש"ט ז"ל . . . זה כשבוע כתבתי לו אודות שמירה בטח ישלח".

להוספת בלאור, כדאי להעתיק מש"כ אחד בשם חיים ז"ק (בכתב - עת "ההד" (גליון ?) הועתק בספר "הבעש"ט האיש ותורתו" מ. אידלבוים ■ תל אביב תשמ"ו ע' 339): בקיץ תרפב (1922) הילתי בעיילרה קאמינקא על נהר דניסטר בפלך פודוליה, בבית הגביר החסיד ר' יצחק ליפסון. והילתי נוכח כשהראה את סדורו של הבעש"ט זצ"ל, לאחר שבקשתי להראות לי. הסידור היל' עטוף במין טלית מיוחדת. ה' ליפסון אמר שמי שלא טבל היום במקוה לא יגע בו. הראני שמות של צדיקים ידועים שהבעש"ט רשם אותם כנראה כדי להזכירם בשעת תפלה.

סיפר רק שה' ליפסון קיבל את הסידור בנדוניה מאשתו בזו"ש. והיא קבלה אותו בירושה ובזו"ש לאחר זמן שמעתי שה' ליפסון עבר הגבול לרומניה ומכל חפציו לשם לקח אתו רק את הסידור. כשבאתי בשנת תרפ"ב לארץ ראיתי את אחיו ר' שמואל ליפסון והוא סיפר לי שאחיו מכר את הסידור לאדמו"ר מליובאוויץ. (והשווה ליקוטי סיפורים לרח"מ פרלוב ע' קעא . (א)

ועפ"ז יש לפענח הר"ת שבאגרת ריב (ח"ב ע' תנא) "ר"י ליפסאן" = ר' יצחק ליפסאן. וראה שם בהערת המהדיר בשוה"ג שמעיר על השינויים באגרות "ר"י - שמואל ליפמאן". כבר ראי ראינו שאלו הם שני אחים.

גם יש לתקו במפתח שמות אנשים שבסוף ח"ב שאצל השם "ליפסאן ר"י" למחוק: תמג. ואצל השם "ליפסאן שמואל" למחוק: תנא.

ג) 'באגרת תת"ר (=אלף) - ע' רסו - "ליענגינו בידיעה מבפנים מב"ח בן יקיר ונעים כמר יוסף יצחק נ"י. . . " והמהדיר בשוה"ג מפענח "מב"ח=מבן חכם" אמנם ודאי שהפענוח הנכון הוא, מבן חורגו".

הרב נחמן פרלשטיין

- אה"ק -

כט. בקשר למה שדיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחה בעצם היום
ה' טבת (בסיומו) ע"ד תלמוד גדול או מעשה גדול - יש להעיר
שזהו תוכן דפתגם דיום זה בלוח היום יום.

ויש להעיר ע"ד ה' טבת.

א) שיעור תהלים: ביום זה אומרים (גם) קאפיטל למ"ד
שהוא מזמור שיר חנוכת הבית לדוד. בית ענינו ביהמ"ק,
כמבואר בהמפרשים. והרי כל ביהכ"נ נק' "מקדש מעט", ולהעיר
מהמבואר ב"התמים" שליובאוויטש ונק' ירושלים, והביהכ"נ
בשם "ביהמ"ק".

ולהעיר ליכא מילי דלא רמיזי כו'. חנוכת "הבית" הוא
בגימט' "ה' טבת" (עם הכולל בללי),

ובפרטיות יש להעיר ע"ד "דברי זעקתם" (ראה מגילת אסתר
ט, לא), - ראה קאפיטל לא, פסוק ה, ט. יא וד"ל.

ועד"ז בסיום השיעור (תהלים) והיינו בסיום תוכן
המאורע וגמר המשפט "הנצחון" נאמר (לד, כג) פודה ה' נפש
עבדיו גו'. והוא ענין פדה בשלום נפשי גו' (ובפרט שכאן
הוזכר שם הוי'). ועד"ז מגאולה לגאולה מצינו ג"כ בגאולת
יב-יג תמוז, והוא שבשיעור תהלים די"ג תמוז (עא, כג):
ונפשי אשר פדית.

ב) קאפיטל פה: מבואר בספרים שבכל ר"ח לומדים פסוק
(או פחות או יתר) מהקאפיטל שמתאים לפי מספר שנותיו.

ועפ"ז מוכן שבר"ח טבת עומדים בקאפיטל פה (פסוק ט-
יו"ד - לערך) והם: אשמעה מה ידבר הקל גו' כי ידבר שלום
אל עמו ואל חסידיו גו' אך קרוב ליראיו ישעו גו'.

ג) בענין ה'טבת בקביעותו: 1) הענין התחיל ביום יו"ד
כסלו (לערך?) תשמ"ו. וכד תצרף מנין האותיות ד' ל"ג כסלו"
וכן כולל הכללי עם מנין הימים שבין יו"ד כסלו, תשמ"ו-ה'
טבת, תשמ"ז (שהם 409) תמצא שהוא עולה בדיוק בגימט' "ה'
טבת" והיינו שאז נגמר המשפט שארך כ"כ ימים.

2) בחדשים שמונים מי"ט כסלו (ר"ה לחסידות) נמצא
שבשנה זו, יום ה' טבת הוא יום הי"ז לי"ט כסלו, והיינו
שבנוסף לימי השבוע שחל ביום הג' שהוכפל בו כי טוב הוא
ג"כ יום הי"ז בגימט' "טוב" והוא נק' יום "טוב" (לאחרי יט
כסלו).

ומזה מובן עוד: שכמו שבתש"ל (ראש השנה) הרי יום ה'י"ז הוא ג' דחה"ס והוא אושפיזין דיעקב אבינו וכן אדה"ז עד"ז מובן שיום ה'י"ז להר"ה דחסידות הוא דוגמת ג' דחה"ס אושפיזין דיעקב אבינו (ולהעיר מפרשתנו דה' טבת: ותחי רוח יעקב אביהם) ואושפיזין דאדה"ז והוא ביום ה' טבת (כקביעות שנה זו).

3) מובא במדרש שבימי משה רבינו נגמר מלאכת המשכן בכ"ה בכסלו וחנוכת המשכן ה' בפועל בר"ח ניסן ואילך (ולכן נשלמה ע"י הנס דחנוכה).

עפ"ז מובן שהקרבת הנשיאים (שנים עשר) ה' קס"ד שיהי' בכ"ה בכסלו. ועפ"ז ימצא שנשיא לשבט אשר שהוא הנשיא עשתי עשר (שהקריב בפועל בל"א ניסן), בכח (מצד קס"ד דתורה) ה' מקריב קרבנו ביום י"א (לכ"ה כסלו).

וראה קו"א ד"ה ולהבין הלכות דלא שכיחי כלל. אוה"ת ד"ה יין ושכר אל תשת גו' ובשנה זו חל ביום ה' טבת. ומכאן אנו רואים עד כמה מדוייקים כו' כל הפרטים.

הרב מיכאל זעליגזאן
- ר"מ במתיבתא -

ה ל י ם

ל. ל' טבת - יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו - ראה שיעור תהלים דיום זה: נח, ד, נח, יא, נו, ח.

יא טבת - "די ארבעט פון טהרת האויר ליגט אויף די יודעי ספר און יודעי תורה" - ראה תניא פ"ל (בסיומו): אבל באמת אם הוא יודע ספר ומחזיק בתורת ה'. - וי"ל שמרמז לשני הסוגים: יודע ספר - הוא יושב אהל (יששכר). מחזיק בתורת ה' בעלי עסקים (זבולון) מתאים לל' הכתוב: עץ חיים היא למחזיקים בה גו'. והוא להתומכים כו' משבט זבולן.

"טהרת האויר" - ראה שיעור תהלים דיום זה: תהלים סה, ח. וברשימות הצ"צ ל"ש, אות ה-ו: והרוח הוא המשכה משם מ"ה וכמ"ש. בענין אויר.

יב טבת - "בשנת תרמ"ח. . בשמח"ת" - ויש להעיר ע"ד הרמז ש(כדוגמת שמח"ת הוא יום הכ"ג לראש השנה עד"ז) היום - יב טבת - הוא יום הכ"ג ליום יט כסלו (ר"ה לחסידות)

- יב טבת - הוא יום הכ"ג ליום יט כסלו (ר"ה לחסידות) והוא בדוגמת שמח"ת אחרי יט כסלו.

יד טבת - "הסבא משפאלע . . . ראה את הבעש"ט און ער האט מיר ארויפגעלייגט די הייליגע האנט אויפ'ן הארצן און פון יעמאלט אן איז מיר ווארעם". -

ראה שיעור תהלים דיום זה עג, כו: כלה שארי ולבבי צור לבבי וחלקי אלקים גו', נת' ברשימות הצ"צ לתהלים - שם.

טו טבת - "היסורים הבאים עלינו הם חבלי משיח" - ראה גמ' סנהדרין צז, ב: מעמיד להם מלך קשה כו'.

טז טבת - זוהר . . . מדרש . . . תהלים - ראה כללות התוכן בדרושי תורה אור בפרשתנו.

יז טבת - "ניתל . . . פעם אמר אאמו"ר די מתמידים וואס די אכט שעה איז זיי נוגע בנפש האב איך ניט האלט" - להעיר ממרז"ל ממ"ש רשב"י (?) הקב"ה שונאן ואני איני אוהבו.

יט טבת - "ביי חסידי חב"ד איז מקובל מדור דור דעם אלטען רבי'ס א תקנה אז אלע טאג זאל מען לערנען א פרשה חומש מיט פירש"י פון דער וואך סדרה. אזוי האבן זיך אויך נוהג געווען די רביים נשיאי חסידי חב"ד".

א תקנה: להעיר שהיום הוא שלשים יום לאחר יט כסלו. והרי מובא בשו"ע אדה"ז סי' תכט שלאחרי שלשים יום נעשה כבני העיר ומתנהג לפי תקנותיהם.

חומש מיט פירש"י: להעיר שהיום מתחילים ללמוד פי' שמות, וראה סי' גנוזות ע"ע יין ש"שמות" הוא ראשי תיבות: שנים מקרא וא' תרגום. והרי בזה נכלל ג"כ פירש"י (ראה שו"ע או"ח סרפ"ה).

כ' טבת - 'צוויינה"א אויף איין נה"ב" - נת' בשיחת ש"פ תרומה, תשמ"ו (הנחות הת' - סי"ז - בלתי מוגה) כללות התוכן - להעיר מתוכן הדרוש בתו"א פרשתנו נא, ב. וראה גם לקו"ש ח"ב, ע' 642.

כב טבת - "אט אזוי ווי הנחת התפלין בכ"י איז א מצוה דאורייתא . . . אזוי איז . . . טראכטן יעדען טאג א האלבע שעה וועגן דעם חיבור פון קינדער" - ראה אג"ק ח"א, ע' 189-188.

כללות התוכן - ראה שיעור תהלים דיום זה: קו, לז-ח.

ומסיימים בטוב.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
- ר"מ במתיבתא -

לעילוי נשמת

אבינו מורינו היקר הו"ח אי"א הרה"ת

ר' יעקב זלמן חיים ע"ה

ב"ר אברהם מרדכי לוי יצחק ז"ל

סעמיועלס

נפטר ו' עש"ק פ' וישב יעקב כ"ג כסלו ה'תשמ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י זוגתו ויוצאי חלציו שיחיו